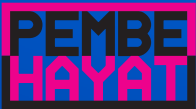

Türkiye’de LGBT

Yurtttaşlara Yönelik İnsan Hakları İhlalleri

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
Birleşmiş Milletler
Evrensel Periyodik
İnceleme Sunumu

Pembe Hayat LGBTT Dayanışma Derneği İletişim Bilgileri:

Adres: Ataç 1 Sokak No: 3/8 Yenışehir Ankara
Telefon: 0 312 433 85 17
Faks: 0 312 433 85 18
E-Posta: pembehayat@pembehayat.org
Web: www.pembehayat.org

Kaos GL Derneği İletişim Bilgileri:

Adres: Gazi Mustafa Kemal Bulvarı 29/12 06440 Kızılay Ankara
Telefon: 0 312 230 03 58
Faks: 0 312 230 62 77
E-Posta: bilgi@kaosgl.org
Web: www.kaosgl.org

Kapak Tasarımı: Serkan Yolcu

Baskı ve Cilt:

Ayrıntı Basımevi, Ostim, Ankara
0312 394 55 90

Basım Tarihi:

Kasım 2014

“Bu rapor Kaos GL, IGLHRC ve LGBTI News Turkey tarafından hazırlanmıştır.”

“Bu rapor Ayrımcılığa Karşı Gökkuşadı Koalisyonu Projesi kapsamında Avrupa Birliđi Sivil Düşün Programı’nın finansal desteğiyle basılmıştır. Avrupa Birliđi broşürün içeriği ile ilgili olarak herhangi bir sorumluluk veya yükümlülük kabul etmez.”

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

Birleşmiş Milletler Evrensel Periyodik İnceleme Sunumu
21. EPI Çalışma Grubu Oturumu
Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi
[Ocak - Şubat 2015]

Türkiye’de LGBT Yurttaşlara Yönelik İnsan Hakları İhlalleri

Hazırlayanlar:

Kaos GL, Ankara
www.kaosgl.org

LGBTI News Turkey, İstanbul
www.lgbtinewsturkey.com

IGLHRC, New York
www.iglhrc.org

İmzacılar:

Sosyal Politikalar, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği (SPoD),
www.spod.org.tr/turkce/

ANKA LGBT, Ankara
www.facebook.com/AnkaLGBT

Siyah Pembe Üçgen, İzmir
www.facebook.com/siyahpembeucgenizmir

Mersin LGBT 7 Renk, Mersin
www.facebook.com/MersinLgbt7Renk

LİSTAG, İstanbul
listag.wordpress.com/

Pembe Caretta LGBT, Antalya
pembecarettagbtq.tumblr.com/

MorEl Eskişehir LGBTİ, Eskişehir
moreleskisehir.blogspot.com.tr/

Pembe Hayat, Ankara
www.pembehayat.org

Lambdaistanbul, İstanbul
<http://www.lambdaistanbul.org/s/>

Özet

Bu rapor, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi'ne, Evrensel Periyodik İnceleme Çalışma Grubunun 21. oturumu kapsamında Kaos GL Derneği, LGBTI News Turkey ve Uluslararası Gey ve Lezbiyen İnsan Hakları Komisyonu (IGLHRC) (Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi [ECOSOC] üyesi) tarafından ortak olarak sunulmuştur. Rapor, Türkiye'de yaşanan gerçek ya da algılanan cinsel yönelim ve/veya cinsiyet kimliği temelli insan hakları ihlallerine yer verilmektedir. Bu ihaller arasında LGBT yurttaşlara yönelik şiddet eylemleri, ayrımcı iç hukuk uygulamaları, keyfi idari tedbirler ve kamu görevlilerinin LGBT toplumuna yönelik düşmanca yaklaşımı yer almaktadır.

Bu raporun hazırlanmasında Türkiye'deki LGBT örgütlerinin ve onların müttefiklerinin rapor ve verilerinden; ulusal ve uluslararası insan hakları örgütlerinin yayınlarından; Avrupa Komisyonu Yıllık İlerleme Raporu'ndan, BM İnsan Hakları Komitesi'nin Türkiye'nin Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'siyle (ICCPR) uyum incelemesi Sonuç Gözlemleri'nden; Türkiye'nin birinci tur EPI inceleme sürecinde yapılan tavsiyelerden, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve güncel mevzuatı ile LGBT yurttaşlara yönelik şiddet ve ayrımcılığa dair medya raporlarından yararlanılmıştır.

1. Türkiye'de LGBT Yurttaşlara Yönelik Yasal Koruma Eksikliği

Türkiye'de yasal hükümler yurttaşlara, cinsel yönelim ve/veya cinsiyet kimliği temelli açık bir ayrımcılıkta bulunmamaktadır. Ne var ki yasaların LGBT yurttaşlara karşı ayrımcı olarak uygulandığına dair pek çok örnek bulunmaktadır. Ayrıca LGBT yurttaşlara yönelik açıkça belirtilen yasal bir koruma olmaması, şiddet ve ayrımcılığın adı konmadan yasal kabul görmesi anlamına gelmektedir. Örneğin:

1. LGBT Yurttaşlara Yönelik Nefret Suçları: Ocak 2010 - Haziran 2014 arasında, kendisini lezbiyen, gey, biseksüel ya da trans olarak tanımlayan kişilere yönelik 41 nefret cinayeti kayıtlara geçmiştir.¹ Avrupa Komisyonu'nun 2013 Türkiye İlerleme Raporu'na göre, nefret savunuculuğu sonucu gey ve lezbiyen yurttaşlara yönelik şiddet ve fiziksel saldırılar 2012'den 2013'e doğru artış göstermiştir. Rapor, yalnızca 2013 yılında 12 LGBT yurttaşına yönelik işlenen cinayet vakalarının ve kimi linç girişimlerinin yanı sıra LGBT yurttaşlara yönelik işkence, tecavüz, kötü muamele, ev içi şiddet ve taciz vakalarının yaşandığını aktarmaktadır. Avrupa Komisyonu'nun LGBT'lere yönelik saldırılardaki yetersiz polis soruşturmaları ve kovuşturmalara ilişkin kaygıları da 2012'den 2013'e artış göstermektedir.²

¹ Bu istatistik 5 ayrı rapordan gelen verilerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. İleri LGBTI News Turkey tarafından derlenen 2014 yılındaki LGBT cinayetleri kataloğu ["Rights Violations in 2014", <http://lgbtinews.turkey.com/category/rights-violations-in-2014/>] [Erişim: 6 Haziran 2014]; ikinci Avrupa Konseyi'nin 2013'te yayınladığı bildiri [Council of Europe, Written Declaration No. 543, Doc. 13194, 24 Nisan 2013], üçüncüsü SPoD'un 2013 yılında yayınladığı, bir önceki yıla ait verilerden oluşan raporu [Türkiye'nin Adalet Erişim Mekanizmasının Güçlendirilmesi Projesi, "2012 Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Temelli İnsan Hakları İhlalleri İzleme Raporu", Ağustos 2013], dördüncüsü Kaos GL'nin 2011'de yayınladığı raporu [Kaos GL, "İnsan Hakları Raporu", 2011, <http://www.kaosgidernegi.org/yayindetay.php?id=43>] [Erişim: 6 Haziran 2014] ve son olarak Kaos GL'nin 2010'da yayınladığı raporu [Kaos GL, Siyah Pembe Üçgenimiz ve Pembe Hayat, "LGBT Nefret Suçları Raporu 2010", 2010, http://www.kaosgidernegi.org/resim/kutuphane/dl/nefret_suclari_raporu_2010.pdf] [Erişim: 6 Haziran 2014].

² Avrupa Komisyonu, Türkiye İlerleme Raporu 2013, s. 59 (2013).

2. Yasal Ayrımcılık: Türk Ceza Kanunu'nun 29. Maddesi'ne göre, "Haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işleyen kimseye, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine on sekiz yıldan yirmi dört yıla ve müebbet hapis cezası yerine on iki yıldan on sekiz yıla kadar hapis cezası verilir."³ Kanun "haksız fiil" in ne olduğunu tanımlamayıp ya da şartlarını oluşturmayarak bir saldırı ya da cinayetin "haksız tahrik" sonucu meydana gelip gelmediğini belirleme işini hâkime bırakmaktadır.⁴ Bunun sonucunda hâkimler, LGBT cinayetleri söz konusu olduğunda ceza indirimine gitmek için sıklıkla 29. Madde'ye başvurmuşlardır.⁵ 26 Şubat 2014 tarihinde bir trans kadını öldüren erkeğin cezası "haksız tahrik" indirimiyle müebbet haptisten 18 yıla düşürülmüştür.⁶ Karara göre, "haksız fiil" maktulün "travesti olması"dır.⁷

3. İfade Özgürlüğü Hakkı İhlalleri: Cinsel çeşitliliği destekleyen ifade özgürlüğü düzenli olarak meydan okumalarla karşı karşıya kalmaktadır. Örneğin, Türkiye'deki mahkemeler, 5651 sayılı "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun"a dayanarak eşcinsel sosyal ağ uygulamalarını sansürleyip engellemektedirler.⁸ Ağustos 2013'te İstanbul Yargıtay Ceza Dairesi, Türk Ceza Kanunu'nun "Müstehcenlik" başlığı altında düzenlenen 226 maddesi uyarınca bir yayınevini "eşcinsel içerik"li bir romanı çevirip yayımlamaktan mahkeme önüne çıkarmıştır.⁹ Benzer şekilde, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), iki kadının romantik bir ilişki içinde olduğu izlenimi uyandıran bir müzik videosunu yayınlayan TV kanalına, "eşcinselliğe teşvik ettiği" gerekçesiyle ceza vermiştir.¹⁰ İnsan Hakları Komitesi'nin belirttiği üzere "2. Paragraf, ağır biçimde saldırgan olarak nitelendirilebilecek ifadeleri bile kapsar..", bunun tek aksi koşulu ICCPR'nin 20. Maddesi'yle sınırlandırılan nefret savunuculuğu yasağının ihlal edilmesidir.¹¹ Bu bağlamda eşcinselliğe "özen-direbilecek" bir müzik videosunu yayınlayan bir kuruluşa ceza vermeyi gerektiren düzenlemeler, tam olarak da ifade özgürlüğü sınırlamasına göndermede bulunmaktadır.

4. Toplantı ve Dernek Kurma Özgürlüğü Haklarının İhlali: Kasım 2013'te, Van Valiliği, çevreci bir öğrenci grubu olan Gençlik ve Ekoloji Derneği'nin tüzüğünde geçen ve grubun "farklı cinsel yönelimleri olan insanların hakkı için çalışacağını" belirten Madde 2(27)'yi gerekçe göstererek derneği kapatmakla tehdit etmiştir. Başsavcılık maddenin Türk Medeni Kanunu'nun 56. Maddesi'nde belirtilen "Hukuka veya ahlaka aykırı amaçlarla dernek kurulamaz" ilkesini ihlal ettiğini iddia etmiştir.¹²

³ Türk Ceza Kanunu (26 Eylül 2004'te yayınlanan 5237. sayılı Kanun, son olarak 31 Mart 2011'de 6217 sayılı kanunla değiştirilmiştir), Madde 29, <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/5237.htm> [Erişim: 5 Haziran 2014]

⁴ Türk Ceza Kanunu, 3. Dipnot, 61. Madde (5).

⁵ Avrupa Komisyonu, 2. Dipnot

⁶ LGBTI News Turkey, "Trans öldürmek indirimde gerekçe!", 4 Haziran 2014,

<http://lgbtinewsturkey.com/2014/06/05/killling-a-trans-is-reason-for-reduced-sentences/> [Erişim: 5 Haziran 2014]

⁷ Bir önceki alıntıda makaleye göre, sanık "maktulün travesti olduğunu ve kendisine ilişkin teklif ettiği için o kızgınlıkla darp ettiğini" iddia etmiştir. Mahkemenin kararında sanığın ifadesinin doğru olabileceği, bu yüzden de 29. Madde'deki "haksız tahrik" şartıyla cezasının düşürülmesinin uygun olduğu belirtilmiştir.

⁸ Kaos GL, "Erkek erkeğe tanışma uygulamasına sansürü", 11 Eylül 2003,

<http://kaosgl.org/sayfa.php?id=14800> [Erişim: 5 Haziran 2014]

⁹ Radikal, "Yargıtay Fransızca kitabı 'müstehcen' buldu, 6 Ağustos 2013,

http://www.radikal.com.tr/turkiye/yargitay_fransizca_kitabi_mustehcen_buldu-1145084 [Erişim: 5 Haziran, 2014]

¹⁰ Onedio, "RTÜK'ün Shakira ve Rihanna'nın klibine 'eşcinselliğe teşvik' cezası, 1 Mart 2014, <http://onedio.com/haber/rtuk-ten-escinsellige-tesvik-cezası-260531> [Erişim: 5 Haziran 2014]

¹¹ İnsan Hakları Komitesi, "General Comment No. 34: Article 19 Freedom of Opinions and Expression," UN Doc

CCPR/C/GC/34, 12 Eylül 2011, para. 11.

¹² DHA, "Van Valiliğinden 'homofobik' karar", 27 Kasım 2013,

<http://www.yuksekovahaber.com/haber/van-valiliginden-homofobik-karar-117382.htm> [Erişim: 5 Haziran 2014]

Başsavcılık'ın farklı cinsel yönelimlerin "hukuka veya ahlâka aykırı" olduğu şeklindeki muhakemesi, herkesin yasalar önünde eşit koruma hakkı olduğu düşüncesine karşı bariz bir kayıtsızlığı gözler önüne sermektedir. Her ne kadar Türk hukuku reşitler arasındaki rızaya dayalı eşcinsel ilişkileri suç olarak kabul etmese de, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli açık bir yasal korumanın olmaması, devlet yetkililerinin kendi "ahlâk" anlayışlarını LGBT yurttaşların temel haklarını ihlal etmek ya da sınırlamak amacıyla kullanmasına yol açmaktadır.

5. Çalışma Hayatında Ayrımcılık: Farklı cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerinin fiili olarak cezalandırılması yalnızca yerel yönetim düzeyinde değil yasaların uygulanması esnasında da gerçekleşmektedir. Memurlar Yasası'nın 125/E(g) maddesi "Memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunan" devlet memurlarının görevine son verilmesine imkân tanımaktadır.¹³2012 yılında bu madde, bir polis memurunun algılanan cinsiyet kimliğinden ötürü görevine son verilmesi amacıyla kullanılmıştır.¹⁴

6. Gerçek ya da Algılanan Cinsel Yönelim ve/veya Cinsiyet Kimliğine Dayalı Sistemik Hak İhlalleri: Avrupa Komisyonu, LGBT'lere yönelik ayrımcılık vakalarının 2013 yılında "sık" olduğunu raporlamıştır.¹⁵ Rapora göre "Polis memurlarının, öğretmenlerin ya da banka çalışanlarının cinsel kimliklerinin açığa çıkmasıyla görevlerine son verildiği durumlar yaşanmıştır. Lise ve üniversite öğrencilerinin okulu bırakmaya yönelik baskı da dâhil olmak üzere ayrımcılık biçimleriyle karşı karşıya olduğu bildirilmiştir. "Uluslararası Af Örgütü 2011 yılında yayınladığı raporda bu tarz ayrımcılık biçiminin yaygın doğasına dikkat çekmiştir. Örgüt aynı zamanda "[LGBT] topluluklarının içindeki hemen hemen her yurttaşın, kamu ya da özel sektörde çalışıyor olduklarına bakmaksızın işlerini kaybetmekten korktukları için kimliklerini saklamak zorunda hissettiklerini ve trans kadınların, iş olanaklarına erişimlerinin sınırlı olması nedeniyle hayatlarını sürdürülebilmek için seks işçiliği yapmak zorunda kaldıklarını" ifade etmektedir. Rapor, LGBT yurttaşlarla yapılan bir ankette katılımcıların yüzde 33'ünün cinsel yönelimi ya da cinsiyet kimliği yüzünden doğrudan ya da dolaylı olarak işe kabul edilmediklerinin altını çizmektedir.¹⁶

¹³ Devlet Memurları Kanunu, Kanun Numarası: 65, Kabul Tarihi: 14 Temmuz 1965.

<http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/tr/tr/r024tr.pdf> [Erişim: 8 Haziran 2014].

¹⁴ Sosyal Politikaalar, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği, "2012 Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Temelli İnsan Hakları İhlalleri İzleme Raporu", Ağustos 2013,

http://www.spod.org.tr/turkce/wp-content/uploads/2013/08/hak_ihlal-son-1.pdf [Erişim: 5 Haziran 2014]

¹⁵ Avrupa Komisyonu, 2. Dipnot.

¹⁶ Uluslararası Af Örgütü, "Ne Bir Hastalık, Ne de Bir Suç": Türkiye'de Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Trans Bireyler Eşitlik İstiyor" (2011), <http://www.amnesty.org.tr/uploads/Docs/lgbt-raporu-tr240.pdf> [Erişim: 5 Haziran 2014]

II. LGBT Yurttaşlara Yönelik Ayrımcılığa Devlet Katılımı

Türkiye’de LGBT yurttaşlara yönelik şiddet ve ayrımcılık, ülkenin birinci tur EPI incelemesinden bu yana istikrarlı bir şekilde devam etmektedir. Tüm yurttaşları eşit olarak korumak için yasaları etkin bir biçimde uygulamak yerine Türkiye’deki hâkimler ve hükümet yetkilileri, muğlâk yasal hükümleri LGBT yurttaşlara yönelik ayrımcılık yapmak için etkin bir biçimde kullanmaktadırlar. LGBT’lere yönelik ayrımcılığı açık ve net bir biçimde kınayan ve LGBT haklarının yasal güvence altına alınmasının altını çizen anlaşmaları izleyen birimlerin tavsiyeleri dikkate almak yerine hükümet yetkilileri, LGBT’leri suçlu ilan ederek kendilerine açıkça koruma sağlanması yönündeki girişimlerini de göz ardı etmektedir. Bu durumun örneklerini aşağıda bulabilirsiniz:

- 1. Devlet Yetkililerinin Homofobik İfadeleri:** Türkiye’de yönetici statüsündeki yurttaşlar hiçbir zaman cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığı açıkça kınamamış aksine, LGBT toplumuna eşit koruma sağlanmasına yönelik isteksizliklerini ortaya koyar nitelikteki eşcinselliğe dair aşağılayıcı ifadeleri açıkça paylaşmışlardır.
  - a.** 2010 yılında eski Kadından ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı Aliye Kavaf “eşcinselliğin biyolojik bir bozukluk ve tedavi edilmesi gereken bir hastalık...” olduğuna inandığını belirtmiştir.¹⁷
  - b.** 2011 yılında terörle ilişkili bir konuşma sırasında eski İçişleri Bakanı İdris Naim Şahin “Domuz etinden, Zerdüştlüğe kadar, bilmem hangi ulustan kardeşlikten, çok özür dilerim eşcinselliğe kadar, her türlü namussuzluğun, ahlaksızlığın, gayriinsani durumun olduğu bir ortam...”dan küçük düşürücü bir dille bahsetmiştir.¹⁸
  - c.** 2012 yılında Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı ve Adalet ve Kalkınma Partisi üyesi Melih Gökçek eşcinselliğin Türk kültürüne aykırı olduğunu söyleyerek şu ifadelerde bulunmuştur: “Tabii bizim kendimize göre bir yaşam tarzımız, örfümüz geleneklerimiz var. Oralar çok daha farklı bir noktada... İnşallah bizim Türkiye’de gey belediye başkanı olmayacak ve olmamalı.”¹⁹
  - d.** 2013 yılında AKP İstanbul Milletvekili ve Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Başkanvekili Türkan Dağoğlu Meclis kürsüsünden “LGBT dediğimiz durum, normal dışı bir davranıştır” sözlerini paylaşmıştır.²⁰
  - e.** Bütün yurttaşları korumak gibi bir yasal sorumluluğu olan hükümet yetkilileri tarafından sarf edilen bu ifadeler farklı cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerine sahip kişilere yönelik düşmanca tutumları kışkırtarak LGBT yurttaşlara yönelik ayrımcılık ve şiddetin önünü açmaktadır. Bu durum, İnsan Hakları Komitesi’nin 2012 yılında Türkiye’nin LGBT yurttaşlara yasal koruma getirmesi yönündeki önerisine de ters düşmektedir.²¹

¹⁷ Hürriyet, “Eşcinsellik hastalık, tedavi edilebilir”, 7 Mart 2010,

<http://www.hurriyet.com.tr/pazar/14031207.asp> [Erişim: 6 Haziran 2014]

¹⁸ Kaos GL, “İçişleri Bakanı Eşcinsellerden Özür Dilemeli ve İstifa Etmelidir”, 28 Aralık 2011,

<http://www.kaosgl.com/etkinlikdetay.php?id=7261> [Erişim: 6 Haziran 2014]

¹⁹ Dailymotion, “Okan’dan Melih Gökçek’e Gay Sorusu”, 3 Nisan 2012,

http://www.dailymotion.com/video/xpvc7m7_okan-dan-melih-gokcek-e-gay-sorusu_tv [Erişim: 6 Haziran 2014]

²⁰ Kaos GL, “Hükümet LGBT’leri İnkâr Etmeje Devam Ediyor!”, 29 Mayıs 2014,

<http://www.kaosgl.com/sayfa.php?id=14251> [Erişim: 6 Haziran 2014]

²¹ BM İnsan Hakları Komitesi (HRC), İnsan Hakları Komitesi’nin Sonuç Gözlemleri: Türkiye,10. Paragraf, 13 Kasım 2012, CCPR/C/TUR/CO/1,

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR32/C%2FTUR32/C03/X2f1&Lang=en [Erişim: 4 Haziran 2014]

2. Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliğinin Anayasa'nın Dışında Bırakılması: Yeni Anayasa hazırlık sürecinde muhalefet partisi milletvekilleri “cinsel yönelim” ve “cinsiyet kimliği” ifadelerinin Anayasa'nın Eşitlik ilkesini düzenleyen maddesine eklenmesini talep etmişlerdir. Ancak öneri, Parlamentoda çoğunluğa sahip olan Adalet ve Kalkınma Partisi milletvekilleri tarafından engellenmiştir. Partinin bu konudaki duruşuna ilişkin İstanbul Milletvekili Mustafa Şentop, “Eşcinsellerle ilgili ifadeyi anayasanın hiçbir yerinde görmek istemiyorum” ifadesinde bulunmuştur.²² Buna karşılık mevcut öneride “cinsel yönelim” ve “cinsiyet kimliği” lafzı, tartışmaya açılmak üzere önerinin yalnızca giriş kısmında bir not olarak bulunmaktadır. Ne var ki ifadelerin herhangi bir biçimde Anayasa'nın son halinde yer alıp yer almayacağı ise henüz netlik kazanmamıştır.²³ Ayrıca, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Mart 2014'te yürürlüğe giren “6. Demokratikleşme Paketi”nden çıkan Ayrımcılık Karşıtı Yasa, nefret suçları mevzuatını içermesine rağmen “cinsel yönelim” ve “cinsiyet kimliği”ne yer vermemektedir.²⁴

3. Yeni Mevzuatta Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliğine Yer Verilmemesi: Mart 2012'de Türkiye, Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'u kabul etmiştir.²⁵ Hükümetin bu kanunu geçirme çabasını takdir etmekle birlikte kanunun, kimi önemli ifadeleri tanımsız bıraktığına dikkat çekmek isteriz. Kanun, ne “cinsiyet temelli ayrımcılık”, ne de “cinsiyet temelli şiddet” tanımı yapmaktadır. Dahası ne bu kanunda, ne de diğer kanunlarda “cinsiyet”, “cinsiyet kimliği” ya da “cinsel yönelim” ifadelerine atıfta bulunulmaktadır.

4. Yasaların Adaletsiz Uygulamaları: Türkiye'deki Kabahatler Kanunu, trans yurttaşlara yönelik ayrımcılık yapmak için düzenli olarak kullanılmaktadır.²⁶ Örneğin, İstanbul'daki translar yalnızca yürüdükleri ya da çalıştıkları için polis tarafından durdurulup “çevreye rahatsızlık verdikleri” gerekçesiyle Kabahatler Kanunu'nu ihlal ettikleri yönünde iddialarla karşılaştıklarını belirtmektedirler.²⁷ Trans yurttaşların polis tarafından ayıklanması, İstanbul Emniyet Müdürü Hüseyin Çapkın'ın polis memurlarına kestikleri ceza kadar “puan” getiren bonus sistemini getirmesiyle tırmanışa geçmiştir. Kanun, “suçları” değil kabahatleri cezalandırdığı için hiçbir hukuki gözetime tabi tutulmadan yalnızca polis tarafından uygulanmaktadır. Kanunun muğlak ve kapsamlı dili polislerin fütursuzca hareket edip marjinalize edilmiş grupları hedef göstermesiyle sonuçlanmaktadır. Mayıs 2013'te, Türkiye'deki LGBT toplumunun karşılaştığı sorunların araştırılması için hükümete sunulan bir önerge, Meclis tarafından reddedilmiştir.²⁸

²² Kaos GL, “AKP'li Şentop, Başbakan'ın Sözcülerini Boşa Çıkardı!”, 15 Eylül 2012, <http://www.hurriyetdailynews.com/protection-for-gay-rights-vetoed.aspx?pageID=238&nid=30096&NewsCatID=339> [Erişim: 5 Haziran 2014]

²³ Human Rights Campaign, “Will Turkey's New Constitution Prohibit Discrimination Against LGBT Community?”, 16 Eylül 2013, <http://www.hrc.org/blog/entry/turkey-posed-to-expand-protections-for-lgbt-community-in-new-constitution> [Erişim: 5 Haziran 2014]

²⁴ Resmî Gazete, No: 28940, s. 16.

²⁵ Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Hakkında Kanun, Kanun No. 6284, 20 Mart 2012.

²⁶ Avrupa Komisyonu, 2. Dipnot.

²⁷ Kaos GL, “Polisin translara uyguladığı şiddetin yasal dayanağı ne?”, 4 Kasım 2013, <http://www.kaosgl.org/sayfa.php?id=15106> [Erişim: 11 Haziran 2014].

²⁸ CİİP, “İstanbul Milletvekili Toprak, LGBT bireylerin sorunlarının araştırılmasını istedi!”, 9 Eylül 2013, <http://www.cip.org.tr/?p=104475> [Erişim: 11 Haziran 2014].

5. Mahpuslara Yönelik Ayrımcı Tutumlar: Adalet Bakanlığı, LGBT mahpusları tecrit etmeye yönelik bir politika gütmektedir. Bakanlığın ifadelerine göre “LGBT mahpusların ve diğer hükümlü tutukluların ortak alanları kullanırken veya sosyal faaliyetlerde bulunurken bir araya getirilmemesi planlanmaktadır.” Kendini LGBT olarak tanımlayanların “durumlarını” belirten bir sağlık raporu almaları koşuluyla “kendileriyle aynı durumda olan hükümlü ve tutuklularla birlikte konumlarına uygun koşullarda barındırıldığı” belirtilmektedir.²⁹ Nisan 2014’te, Adalet Bakanlığı bu tecridi daha da katı bir hale getirecek olan LGBT mahpuslara ayrı bir hapisane inşa etme planlarını açıklamıştır.³⁰ Her ne kadar Devlet bu planın mahpusları “koruma” amacı güttüğünü iddia etse de devlet yetkililerinin eşcinselliğe olan düşmanca davranışları girişimin, LGBT mahpusların güvenliğini tehlikeye sokabileceğine dair ciddi kaygıları beraberinde getirmektedir. Türk hükümeti LGBT mahpuslara kötü muamele uygulayan bir geçmişe sahip: Bunun en son örneği Buca Cezaevi’nde eşcinsel bir mahpusun diğer hükümlülerden ayrı olarak yerleştirilmesinin de ötesinde tek kişilik hücreye kapatılmasıyla karşımıza çıkmaktadır. 2012’de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi hücre cezasının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 3. Maddesi (işkence veya insanlık dışı veya kötü muameleyle maruz kalmamak) ile 14. Maddesine (ayrımcılığın maruz kalmamak) aykırı olduğunu hükmetmiştir.³¹

6. Ordunun Eşcinsel Erkekler ve Trans Yurttaşlara Yönelik Önyargılı Politikaları: Türk Silahlı Kuvvetleri’nin Sağlık Yeterlilik Yönetmeliği, eşcinsellik ve transeksüelliği psikoseksüel hastalıklar olarak tanımlayan 1968 tarihli çağdışı Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı’nı kullanmaya devam etmektedir.³² Buna göre kendini gey, biseksüel ya da trans olarak tanımlayan erkekler, askerî personel ve hastane personeliyle yaşadıkları meşakkatli bir görüşmenin ardından “askerliğe elverişli olmadıkları” yönünde rapor almaktadırlar. İş başvurularında askerlik durumunun sorulması nedeniyle bu durum kişilere zarar vermeye devam etmektedir.³³ Bu durum yalnızca cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığın devlet eliyle desteklenmesi anlamına gelmemekte aynı zamanda da LGBT’lere yönelik toplumsal damgalamayı ağırlaştırarak bu kişilerin mahremiyet hakkını ihlal etmektedir.

29 T.C. Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkifhaneleri Genel Müdürlüğü, Sayı:10972642/2683/96537 24/07/2013, Konu: Bilgi edinme talebi, Sayın Zafer KIRIÇ, Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği CİSST, Kamerhatun Mh. Hamaltası Cad. Üstündağ İş Merkezi No: 14/139 Galatasaray-Beyoğlu/İSTANBUL

30 Kaos GL, “LGBT’lere Ayrı Cezaevi, Toplu Tecrit”, 15 Nisan 2014, <http://www.kaosgl.com/sayfa.php?id=16329> [Erişim: 6 Haziran 2014]

31 X v. Turkey (dec.), no. 24626/09, ECHR 2012-11.

32 Avrupa Komisyonu, 3. Dipnot.

33 SpöD, “S.Ç. Dosyası: İstihdamda Ayrımcılık”, Ağustos 2013.

<http://www.spod.org.tr/turkce/wp-content/uploads/2013/08/emsal-dava-analizleri-son1.pdf>, s. 79, [Erişim: 11 Haziran 2014] ile SpöD, “Halil İbrahim Dinçdağ Dosyası: İstihdamda Ayrımcılık”, Ağustos 2013 <http://www.spod.org.tr/turkce/wp-content/uploads/2013/08/emsal-dava-analizleri-son1.pdf>, s. 61, [Erişim: 11 Haziran 2014]

Tavsiyeler

İnsan Hakları Konseyi'nin Türkiye Cumhuriyeti'nden aşağıdaki maddeleri yerine getirmesini tavsiye etmesini saygılarımızla arz ederiz:

1. “Cinsel yönelim” ve “cinsiyet kimliği” ifadelerinin Anayasa'nın eşitlik ve ayrımcılık karşıtı ilkelerini düzenleyen maddelerine ve nefret suçları düzenleyen mevzuatına eklemek.
2. Türkiye’de LGBT yurttaşlara etkili bir koruma sağlamak amacıyla, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığı yasaklamak ve önlemek için ulusal ve yerel düzeyde her türlü idarî tedbiri almak.
3. LGBT yurttaşlara yönelik her türlü taciz, şiddet ve hakarete ilişkin iddialara dair tam ve bağımsız soruşturmalar yürütmek, failleri yargı önüne çıkartmak.
4. LGBT toplumuna yönelik şiddete ilişkin verileri izlemek, derlemek ve yayınlamak.
5. Devlet yetkilileri, polis, ordu, hapishane ve tevkif görevlileri ile hukukçulara özel olarak cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği vurgusu içeren uluslararası standartlarda hazırlanmış zorunlu ayrımcılık karşıtı eğitimler vermek.
6. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğini de içeren kapsamlı bir cinsellik eğitiminin çerçevesini oluşturmak.
7. Eşcinsellik ve transseksüelliği bir hastalık olarak sınıflandırmaya son vermek.
8. Kişinin LGBT olarak varoluşunun hiçbir şekilde ne bir suç için “haksız tahrik”, ne de “hukuka ve ahlâka aykırı” olarak kabul edileceğini temin etmek.
9. Gerçek ya da algılanan cinsel yönelimi ve/veya cinsiyet kimliğinden ötürü ayrımcılık ya da hakarete maruz kalan LGBT yurttaşlara yasal koruma ve eşit muamele sağlamak.
10. LGBT toplumunun ve ittifaklarının ifade ve toplanma özgürlüklerini güvence altına almak.